

Klimat-och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

Er beteckning: KN2026/00195

Sammanfattning

Den lista som tagits fram är tydligt motiverad utifrån de av Regeringen givna kriterierna. Det är positivt att artlistan uppdateras och att den kopplas till den svenska rödlistan men om artlistan används tillsammans med de föreslagna ändringarna av fridlysningsbestämmelserna kommer skyddet för många arter som hotas av pågående markanvändning i form av skogsbruk bli otillräckligt medan vissa arter som hotas av insamling ges ett starkare skydd än idag. Fridlysningen av arter som ingår i rödlistekategorin starkt hotad (EN) kan bli verkningsslös på grund av de långtgående undantagen som föreslås införas i fridlysningsbestämmelserna. Denna kategori av arter har mycket stor risk att utrotas nationellt.

Länsstyrelsen anser att urvalet av arter som ska vara nationellt fridlysta bör ses över i samband med att den svenska rödlistan uppdateras vart femte år.

Det är positivt att flodpärlmussla, ål, havsnejonöga och linsräka föreslås bli fridlysta.

Synpunkter

Länsstyrelsen i Hallands län framför följande avseende Naturvårdsverkets delredovisning.

Förslag på arter

Det är positivt att fridlysningsbestämmelserna kopplas tydligare till behovet av skydd. Arter som är särskilt angelägna att skydda i Hallands län och som föreslås bli fridlysta är till exempel

flodpärlmussla, ål, havsnejonöga och linsräka. För flodpärlmussla, ål och havsnejonöga har exploatering av vattendrag såsom utbyggnad av vattenkraft och fragmentering av vattendrag bidragit till arternas tillbakagång de senaste hundra åren. Därtill finns ytterligare påverkan från till exempel klimatförändringar och föroreningar som försvårar arternas återhämtning. I Hallands län har dessa arter ett stort bevarandevärde och en fridlysning gör det tydligare för verksamhetsutövare och myndigheter hur förekomster av arterna ska hanteras i exempelvis tillståndsprövningar och anmälningsärenden.

Fridlysningsbestämmelser och pågående markanvändning

De ändringar i fridlysningsbestämmelserna som föreslagits i promemorian "Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen" (KN2025/01529) innebär bland annat att endast de nationellt fridlysta arter som ingår i rödlistekategorin akut hotad (CR) får ett funktionellt skydd från pågående markanvändning med skogsbruk och att övriga arter inte kan skyddas om pågående markanvändning avsevärt försvåras. Eftersom skogsbruk utgör det största hotet mot många rödlistade arter, innebär föreslagna ändringar att det kommer bli svårare att förhindra minskning och nationellt utdöende av arter. Möjligheten att uppnå miljömålen *Ett rikt växt- och djurliv* och *Levande skogar* försvåras. Länsstyrelsen föreslår att även arter i kategorierna starkt hotad (EN) och sårbar (VU) fredas från pågående markanvändning i de fall markanvändningen utgör ett påtagligt hot för artens långsiktiga överlevnad i landet.

Regelbunden översyn av nationellt fridlysta djur- och växtarter

Länsstyrelsen anser att arturvalet för nationell fridlysning bör ses över i samband med att rödlistan uppdateras vart femte år. Regelbunden översyn av arturvalet blir särskilt viktigt om undantag för pågående markanvändning införs i fridlysningsbestämmelserna. Eftersom endast akut hotade arter (CR) och starkt hotade arter (EN) kan föreslås för fridlysning i den kategori av arter som påverkas negativt av pågående markanvändning är det viktigt att beakta att det finns en fördröjning i uppdateringen av rödlistan. Det finns risk att skyddet, i form av fridlysning, införs för sent för att långsiktigt

bevara en art om endast kategorierna EN och CR kan fridlysas. Detta, tillsammans med de undantag för pågående markanvändning som föreslås införas i fridlysningsbestämmelserna, innebär en påtaglig risk att arter utrotas nationellt.

Det kan bli svårt för markägare och andra som behöver förhålla sig till artskyddet om listan över nationellt fridlysta arter ändras ofta. Att även inkludera rödlistekategorierna sårbar (VU) och nära hotad (NT) bland arter som är möjliga för fridlysning som avser pågående markanvändning, skulle ge ett skydd som inte kräver översyn av arturvalet lika ofta och som blir mer förutsebart och långsiktigt för markägare och verksamhetsutövare. Det skulle även ge bättre förutsättningar att förhindra att arter utrotas.

Förväxlingsarter och inventeringar

Flertalet av de arter som föreslås bli fridlysta är sådana som kräver insamling för att säkert kunna artbestämmas. Detta gäller främst lavar, svampar och insekter. För att hantera dessa föreslår Naturvårdsverket att även förväxlingsarter ska kunna fridlysas så att man inte samlar arten av misstag. Detta riskerar att medföra problem framför allt vid inventeringar då det för vissa artgrupper alltid kommer krävas en artskyddsdispens för att inventera dessa. Huvuddelen av kunskapsuppbyggnaden om arters förekomster görs av ideella krafter som kanske då helt enkelt låter bli att samla dessa artgrupper med förlust av kunskap som följd. Detta behöver beaktas vid arbete med urval av vilka arter som ska fridlysas samt hur fridlysningen formuleras.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Anders Thornberg med naturvårdshandläggare Malin Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdsdirektör Henrik Martinsson, t.f. funktionschef Magnus Redegård, naturvårdshandläggare Björn Larsson och Viveka Strand, lantbruksdirektör Kristin Ovik samt länsfiskekonsulent Erika Axelsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia

kn.nm@regeringskansliet.se